

Krystyna Krzyżanowska, Marzena Trajer

Wydział Nauk Ekonomicznych
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Finansowanie grup producentów rolnych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich

Wstęp

Wraz z postępującą globalizacją i integracją rynku rolno-żywnościowego oraz stale rosnącą konkurencyjnością podmiotów funkcjonujących w sektorze rolno-spożywczym, integracja pozioma rolników odgrywa kluczową rolę w procesie wzmacniania pozycji gospodarstw rolniczych w łańcuchu żywnościowym. Przekonały się o tym kraje, w których rolnictwo osiągnęło wysoki poziom rozwoju. Z doświadczeń tych krajów wynika, iż podstawowym elementem struktury dobrze funkcjonującego rynku są wszelkie formy organizowania się producentów rolnych [Biuletyn MRiRW 10/2013, s. 8]. Unia Europejska od wielu lat wspiera działalność grup producenckich w rolnictwie, gdyż stanowią one istotny element restrukturyzacji sektora rolnego. W państwach Europy Zachodniej wspólne działania rolników mają długoletnią tradycję i osiągnięcia sprawdzone w praktyce [Krzyżanowska 2003, s. 12] oraz są podstawowym elementem struktury zorganizowanego rynku rolnego. Tworzenie grup producenckich jest także od wielu lat propagowane w Polsce. Wobec utrzymywania się nadal znacznego rozproszenia rolniczej produkcji towarowej i relatywnie dużej koncentracji w segmencie jej zbytu, tworzenie i działanie w ramach grup producentów rolnych w Polsce staje się nieodzownym warunkiem poprawy pozycji rynkowej i polepszenia sprawności funkcjonowania dla wielu gospodarstw [Karwat-Woźniak 2013, s. 48]. Konsolidacja producentów, zarówno pozioma, jak i pionowa, powoduje skracanie łańcucha dostaw poprzez eliminację pośredników. Przyczynia się do podniesienia opłacalności produkcji i zwiększenia dochodów producentów rolnych, a także do zapewnienia producentom stabilnej pozycji na rynku.

Zrzeszanie się rolników umożliwia dostarczenie na rynek dużych, jednolitych partii towaru, przy jednoczesnym zapewnieniu dbałości o jego jakość [Projekt PROW 2014–2020, s. 105].

Rolnicy w Polsce współpracujący ze sobą w formie podmiotów gospodarczych mogą uzyskać wsparcie na swoją działalność w ramach pomocy unijnej przeznaczonej dla „grup producentów rolnych”, które po spełnieniu warunków uzyskały wpis do właściwego rejestru prowadzonego przez wojewodę. W ramach wspólnej polityki rolnej podstawowym instrumentem wsparcia grup producenckich na okres budżetowy 2004–2006 był Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW 2004–2006), a na następny okres budżetowy 2007–2013 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW 2007–2013). W PROW 2004–2006 wsparcie dla grup producentów rolnych ujęte zostało w priorytecie 1: „Zwiększenie efektywności ekonomicznej gospodarstw”; w działaniu 7: „Grupy producentów rolnych”. Wsparcie udzielane było wyłącznie grupom producentów rolnych, które zostały formalnie uznane przez wojewodę właściwego dla siedziby grup, w okresie między datą wstąpienia Polski do Unii Europejskiej a końcem okresu objętego planem oraz prowadziły działalność związaną z wybraną w ramach 27 sektorów produkcją roślinną lub zwierzęcą. Wsparcie dla grup producentów rolnych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 jest kontynuacją działania zapoczątkowanego w Planie Rozwoju Obszarów Wiejskich z lat 2004–2006. W PROW 2007–2013 wsparcie dla grup producentów rolnych zostało zapisane w ramach osi 1: „Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego”, w ramach Działania 142: „Grupy producentów rolnych”. Działalność grup producentów rolnych regulują przepisy ustawy z dnia 15 września 2000 roku o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw. Zryczałtowana pomoc jest udzielana grupom producentów rolnych w pierwszych pięciu latach ich funkcjonowania w celu ułatwienia tworzenia i prowadzenia działalności administracyjnej oraz inwestycyjnej. W ramach działania wspierane są sektory produkcji roślinnej, zwierzęcej oraz dział specjalny produkcji rolnej [www.minrol.gov.pl]. Grupy producentów rolnych mogą być tworzone w zakresie 35 produktów i grup produktów. Celem działania tej grupy jest wzmocnienie struktury instytucjonalnej w sektorze pierwotnej produkcji rolnej, z zamiarem wsparcia funkcjonowania producentów rolnych poprzez zachęcenie ich do tworzenia grup producentów rolnych i współpracy. W szczególności działanie ma na celu dostosowanie produkcji prowadzonej w gospodarstwach członków grup producentów rolnych do wymogów rynkowych, wspólne wprowadzanie towarów do obrotu, w tym przygotowanie do sprzedaży, centralizację sprzedaży oraz dostarczenie do odbiorców hurtowych [Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości... 2012, s. 70–73].

Cel i metodyka badań

Celem opracowania było przedstawienie procesu organizowania się rolników w grupy producentów rolnych oraz zakresu pomocy finansowej z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013 w ramach działania Grupy producentów rolnych. Szczególną uwagę zwrócono na zapisy projektu dotyczące grup producentów rolnych w nowej perspektywie finansowej 2014–2020. W artykule wykorzystano dane wtórne pochodzące z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Krajowej Rady Spółdzielczej, a także informacje zawarte w aktach prawnych unijnych i krajowych oraz literaturę przedmiotu. Wyniki analizy przedstawiono w formie opisowej, tabelarycznej i graficznej.

Stan zorganizowania rolników w grupy producentów rolnych

Propagowane od wielu lat działania dotyczące tworzenia grup producenckich w Polsce zaczęły już przynosić pewne rezultaty. W Polsce systematycznie wzrasta liczba zarejestrowanych grup producentów rolnych. Szczegółowe dane na ten temat przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1

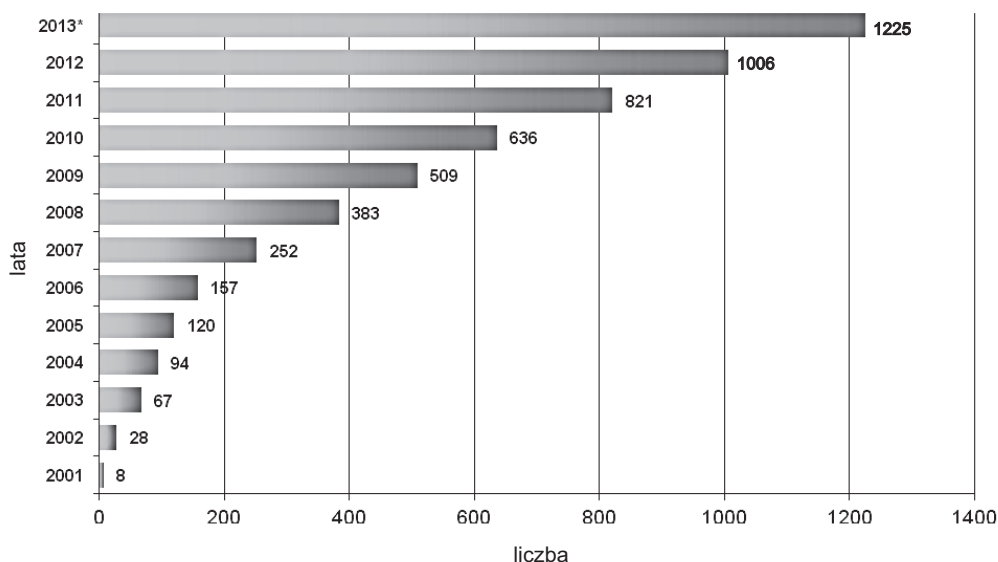
Liczba grup producentów rolnych w latach 2001–2013

2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013*
8	20	40	31	34	50	104	158	137	157	224	239	307

* Wykaz producentów rolnych w podziale na województwa (stan na 5.11.2013 r.; www.minrol.gov.pl, data dostępu: 16.11.2013 r.).

Źródło: M. Martynowski, Prezentacja „Grupy producentów rolnych”, Krajowa Rada Spółdzielcza, (www.krs.org.pl, data dostępu: 16.11.2013 r.).

Z danych Krajowej Rady Spółdzielczej i MRiRW wynika, że najwięcej grup producentów rolnych zostało zarejestrowanych w latach 2008–2013. Zdecydowanie wzrosło zainteresowanie rejestracją grup w 2013 roku. Do 5 listopada 2013 roku wydanych zostało przez marszałków województw 307 decyzji administracyjnych dotyczących rejestracji grup producentów rolnych. Wyraźny wzrost zainteresowania tworzeniem grup producenckich zaobserwować można od momentu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Szczegółowe dane przedstawiono na rysunku 1.

Rysunek 1

Liczba grup producentów rolnych funkcjonujących w latach 2001–2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: M. Martynowski, *Organizowanie się gospodarcze polskich rolników po 1990 roku*, Krajowa Rada Spółdzielcza, Warszawa, lipiec 2010, s.16; danych MRiRW za lata 2010–2013 (www.minrol.gov.pl, data dostępu: 16.11.2013).

Według stanu na 5 listopada 2013 roku w rejestrach urzędów marszałkowskich wpisanych zostało 1225 grup producentów rolnych. Zainteresowanie tworzeniem grup przez producentów rolnych było zróżnicowane przestrzennie. Szczegółowe dane na ten temat przedstawiono w tabeli 2.

Najwięcej grup producentów rolnych funkcjonowało na terenie województwa wielkopolskiego (386), na drugim miejscu uplasowało się województwo dolnośląskie (122), a trzecie miejsce zajęło województwo kujawsko-pomorskie (119). Najslabiej zorganizowani byli producenci rolni w województwach małopolskim i świętokrzyskim. Przeprowadzona analiza danych dotyczących grup w układzie regionalnym wskazała na znaczny wzrost liczby zarejestrowanych grup w 2013 roku, szczególnie w takich województwach, jak: wielkopolskie, mazowieckie i łódzkie. Od lutego do początku listopada 2013 roku do rejestru grup producentów rolnych prowadzonego przez marszałka województwa wielkopolskiego zostało wpisanych 140 grup. Wskaźnik zmian wyniósł blisko 57%. W tym okresie w województwie mazowieckim zarejestrowano 22 grupy, a w łódzkim 11. Najmniejszy wzrost zainteresowania współdziałaniem w grupach odnotowano w województwach małopolskim i świętokrzyskim.

Tabela 2

Grupy producentów rolnych według województw w latach 2011–2013

Województwo	Grupy producentów rolnych						Wskaźnik zmian (7.02.2013 = 100)
	stan na 7.02.2011 r.		stan na 7.02.2013 r.		stan na 5.11.2013 r.		
	liczba	odsetek	liczba	odsetek	liczba	odsetek	
Dolnośląskie	76	11,9	111	10,9	122	9,7	109,9
Kujawsko- pomorskie	87	13,6	116	11,4	119	9,5	102,6
Lubelskie	17	2,7	23	2,3	27	2,2	117,4
Lubuskie	32	5,0	59	5,8	68	5,4	115,3
Łódzkie	13	2,1	22	2,2	33	2,6	150,0
Małopolskie	10	1,5	14	1,4	18	1,4	128,6
Mazowieckie	22	3,5	44	4,3	66	5,3	150,0
Opolskie	67	10,5	80	7,8	82	6,5	102,5
Podkarpackie	17	2,7	32	3,1	38	3,0	118,8
Podlaskie	18	2,8	34	3,3	40	3,2	117,6
Pomorskie	35	5,5	60	5,9	64	5,1	106,7
Śląskie	17	2,7	23	2,3	23	1,8	100,0
Świętokrzyskie	11	1,7	15	1,5	18	1,4	120,0
Warmińsko- mazurskie	44	6,9	70	6,9	83	6,6	118,6
Wielkopolskie	129	20,2	246	24,2	386	30,8	156,9
Zachodnio- pomorskie	43	6,7	68	6,7	68	5,4	100,0
Ogółem	638	100,0	1 017	100,0	1 255	100,0	123,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRiRW (www.minrol.gov.pl, data dostępu: 16.11.2013 r.).

Dotychczas w Polsce grupy producentów rolnych powstały w 23 branżach, spośród 35 produktów i grup produktów, dla których mogą być tworzone. Według danych MRiRW (stan na 5.11.2013 r.), zdecydowaną większość stanowiły grupy producentów następujących produktów: ziarno zbóż i nasiona roślin oleistych (460), trzoda chlewna (274) i drób (244). Producenci mleka zorganizowani byli w 104 grupach, spośród których 54 prowadziły działalność na terenie województwa wielkopolskiego. Producenci ziemniaków i bydła zrzeszeni byli tylko w kilkudziesięciu grupach. Bardzo niski stopień zorganizowania (w 1–2 grupach) odnotowano wśród rolników produkujących: ozdobne rośliny ogrodnicze, zioła, króliki, szyszki chmielowe, owce i kozy, lisy i norki, kwiaty świeże, konie, warzywa, miód oraz owoce i warzywa. Zainteresowanie rolników tworzeniem grup w wybranej branży było również zróżnicowane terytorialne. Na

przykład największą liczbę grup producentów ziarna zbóż i roślin nasion oleistych odnotowano w województwach: wielkopolskim (94), dolnośląskim (76), opolskim (57) i kujawsko-pomorskim (56). W tych czterech województwach zlokalizowanych było 62% wszystkich grup zbożowo-rzepakowych. Najwięcej grup producentów trzody chlewnej funkcjonowało w województwie wielkopolskim (163), co stanowiło 59% wszystkich grup trzodowych w kraju. Producenci drobiu najczęściej tworzyli grupy na terenie takich województw, jak: warmińsko-mazurskie (36), lubuskie (30), wielkopolskie (29) i dolnośląskie (22), co stanowiło łącznie 48% grup funkcjonujących na rynku drobiu. Na to zróżnicowanie regionalne mógł mieć wpływ poziom rozwoju rolnictwa w poszczególnych województwach. Z badań innych autorów wynika również, że największa koncentracja rolniczych grup producenckich występuje w regionach o najbardziej rozwiniętej działalności i najwyższej produktywności rolniczej [Woźniak-Andrzejuk 2012, s. 56]. Łącznie we wszystkich grupach producentów rolnych w Polsce zrzeszonych w 2013 roku było ponad 26,2 tys. członków [www.ksow.pl]. Z badań terenowych IERiGŻ przeprowadzonych w 2011 roku wynika, że rolnicy podejmowali wspólne inicjatywy gospodarcze, których głównym celem było zwiększenie koncentracji i standaryzacji produkcji towarowej oraz obniżenie kosztów jej wytworzenia, a w rezultacie umocnienie pozycji w agrobiznesie i zwiększenie dochodów [Karwat-Woźniak 2013, s. 49].

Grupy producentów rolnych działają jako podmioty gospodarcze i prowadzą działalność jako spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółdzielnie, zrzeszenia lub stowarzyszenia. Z danych MRiRW (stan na 5.11.2013 r.) wynika, że 65% grup prowadziło działalność jako spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, 28% w formie spółdzielni, 4% jako zrzeszenie i 3% w formie stowarzyszenia. Wyraźnie spadło zainteresowanie rolników zrzeszeniami i stowarzyszeniami. Te formy prawne dominowały przed wstąpieniem Polski w struktury UE. W 2002 roku zrzeszenia i stowarzyszenia stanowiły 83% wszystkich form prawnych [Krzyżanowska 2003, s. 232]. Istotnym elementem organizacji sektora rolnego są spółdzielcze grupy producentów rolnych. Spółdzielnie o niewielkiej skali produkcji, które nie mogły sprostać wymaganiom dostosowania do wymogów UE, przekształciły się w sprawnie działające grupy producentów [Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości... 2012, s. 77]. Na ten fakt zwróciły również uwagę Krzyżanowska i Kowalewska [Krzyżanowska, Kowalewska 2013, s. 56] stwierdzając, że po uzyskaniu członkostwa w Unii Europejskiej coraz większym zainteresowaniem polskich rolników cieszą się tzw. spółdzielnie branżowe, powstałe w celu powołania grup producentów rolnych. Polscy rolnicy coraz częściej doceniają członkostwo w spółdzielczych grupach producentów rolnych, ponieważ łatwiej mogą sprzedawać i otrzymywać wyższą cenę za produkty rolne, a także

taniej kupić środki do produkcji rolnej oraz efektywniej funkcjonować na rynku unijnym. Należy zwrócić uwagę na fakt, że wśród ogółu zarejestrowanych grup producentów prawie 1/3 funkcjonuje w formie spółdzielni. Wykonana w Krajowej Radzie Spółdzielczej analiza wykazu grup producentów rolnych publikowanego przez MRiRW potwierdza wzrost zarejestrowanych grup producentów rolnych w formie spółdzielni [Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości... 2012, s. 77–78]. Zgodnie z danymi Krajowej Rady Spółdzielczej według stanu na dzień 1 stycznia 2012 roku, w kraju działało 250 spółdzielni rolniczych grup producentów, a na koniec 2012 roku odnotowano znaczny wzrost ich liczby – do 334 podmiotów [www.krs.gov.pl]. Według stanu na dzień 5.11.2013 roku w formie spółdzielni funkcjonowało 356 grup producentów rolnych.

Należy dodać, że w celu reprezentowania swoich interesów, grupy producentów rolnych mogą organizować się w związki grup producentów rolnych, nad którymi nadzór sprawuje minister właściwy ds. rolnictwa. W prowadzonym przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi rejestrze związków funkcjonuje jeden podmiot – „Spółdzielnia Grup Producentów Rzepaku POLSKI RZEPAK” [Biuletyn MRiRW 9/2013, s. 13].

Zasady i podstawy prawne udzielania pomocy w ramach działania „Grupy producentów rolnych”

Pomoc dla grup producentów rolnych z drugiego filaru wspólnej polityki rolnej regulują przepisy rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z 20 września 2005 roku w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich [Rozporządzenie... 2005] oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 kwietnia 2007 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Grupy producentów rolnych”, objętej Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 [Rozporządzenie... 2007]. Zgodnie z regulacjami prawnymi, dany producent rolny może być członkiem tylko jednej grupy w zakresie danego produktu lub grupy produktów. Działalność grupy musi dotyczyć jednego z sektorów wymienionych w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 9 kwietnia 2008 roku w sprawie wykazu produktów i grup produktów, dla których mogą być tworzone grupy producentów rolnych, minimalnej rocznej wielkości produkcji towarowej oraz minimalnej liczby członków grupy producentów rolnych [Rozporządzenie... 2008]. Wsparcie w ramach działania „Grupy producentów rolnych” udzielane jest w postaci zryczałtowanej pomocy w formie rocznych rat przez okres pierwszych pięciu lat (kolejnych

12-miesięcznych okresów prowadzenia działalności przez grupę). Pomoc naliczana jest na podstawie rocznej wartości netto przychodów ze sprzedaży produktów lub grup produktów wytworzonych w gospodarstwach członków grupy i wynosi: 5, 5, 4, 3 i 2% wartości produkcji sprzedanej, stanowiącej równowartość w złotych do sumy 1 mln euro, odpowiednio w kolejnych latach, albo 2,5, 2,5, 2, 1,5 i 1,5% wartości produkcji sprzedanej, stanowiącej równowartość w złotych powyżej sumy 1 mln euro, odpowiednio w kolejnych latach [Sprawozdanie PROW 2007–2013]. Za dany rok działalności grupy pomoc finansowa nie może przekroczyć: 100 tys. euro w pierwszym i drugim roku, 80 tys. euro w trzecim roku, 60 tys. euro w czwartym roku i 50 tys. euro w piątym roku. Grupa producentów rolnych może otrzymać wsparcie tylko jeden raz w ciągu swojej działalności. Maksymalna wysokość wsparcia dla grupy w ciągu pięciu lat może wynieść 390 tys. euro [Krzyżanowska, Trajer 2011, s. 85].

Realizacja płatności w ramach działania „Grupy producentów rolnych”

Od uruchomienia programu w ramach PROW 2007–2013 (działanie uruchomione zostało 16.07.2007 roku) do 31 grudnia 2012 roku, według danych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, złożono 923 wnioski na kwotę 195,7 mln zł. Wydano 893 decyzje przyznające płatność na kwotę 187,3 mln zł. Wyplacono dla 790 beneficjentów kwotę 343,5 mln zł, w tym: 50,1 mln zł dla 94 grup producentów z tytułu zobowiązań z lat 2004–2006 oraz 293,4 mln zł dla 697 grup z tytułu nowych zobowiązań na lata 2007–2013 [Sprawozdanie z działalności ARiMR za rok 2012, s. 45].

Do 31.12.2012 roku grupy zlokalizowane w województwach, w których ich liczba była największa, tj.: wielkopolskie, dolnośląskie, kujawsko-pomorskie i opolskie, otrzymały 56% ogółu pomocy finansowej (tab. 3). Wsparcie w ramach płatności z PROW 2007–2013, łącznie ze zobowiązaniami z lat 2004–2006, otrzymało 177 grup w województwie wielkopolskim, 106 grup w dolnośląskim i 97 grup w kujawsko-pomorskim, a w województwie opolskim z pomocy unijnej skorzystały 74 grupy. Najmniejszą liczbę grup, które otrzymały wsparcie finansowe, odnotowano w województwach małopolskim i świętokrzyskim.

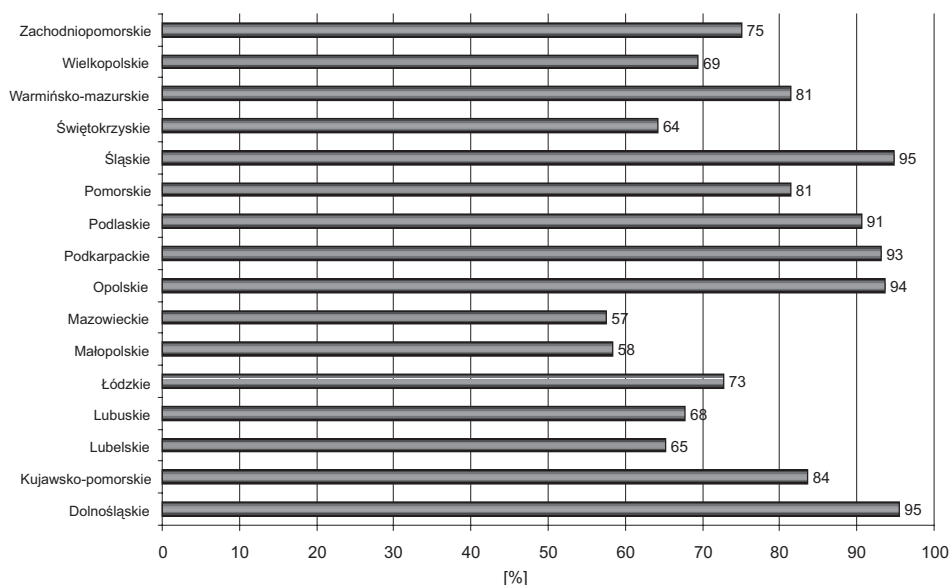
W ramach działania „Grupy producentów rolnych” pomoc finansową na wsparcie tworzenia i funkcjonowania grup do końca 2012 roku otrzymało 79% działających w kraju grup producentów rolnych. Środki finansowe otrzymały prawie wszystkie grupy z województwa śląskiego, 95% grup z województwa

Tabela 3

Realizacja działania „Grupy producentów rolnych” w ramach PROW 2007–2013

Województwo	Zobowiązania z lat 2004–2006		Płatności dla zobowiązań 2007–2013, narastająco (stan na 31.12.2012 r.)		Płatności ogółem w tys. zł	Liczba grup, którym przyznano pomoc	Ogółem liczba grup producentów rolnych w Polsce (stan na 31.12.2012 r.)
	kwota pomocy w tys. zł	liczba beneficjentów	kwota pomocy w tys. zł	liczba beneficjentów			
Dolnośląskie	5 345	10	38 652	96	43 997	106	111
Kujawsko-pomorskie	9 704	20	29 899	77	39 603	97	116
Lubelskie	2 709	4	2 920	11	5 629	15	23
Lubuskie	3 079	4	24 893	36	27 972	40	59
Łódzkie	0	0	6 879	16	6 879	16	22
Małopolskie	1 529	3	1 039	4	2 568	7	12
Mazowieckie	1 550	3	9 797	24	11 347	27	47
Opolskie	4 367	11	32 452	63	36 819	74	79
Podkarpackie	1 676	5	4 534	22	6 210	27	29
Podlaskie	0	0	11 543	29	11 543	29	32
Pomorskie	1 575	4	14 935	40	16 510	44	54
Śląskie	1 168	1	10 672	17	11 840	18	19
Świętokrzyskie	269	1	2 883	8	3 152	9	14
Warmińsko-mazurskie	2 098	3	19 803	54	21 901	57	70
Wielkopolskie	10 029	18	61 144	159	71 173	177	255
Zachodniopomorskie	5 056	7	21 331	41	26 387	48	64
Ogółem	50 154	94	293 376	697	343 530	791	1 006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Sprawozdanie z działalności Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa za rok 2012*, s. 45 i 172 oraz danych Krajowej Rady Spółdzielczej za 2012 rok.

Rysunek 2

Odsetek grup producentów rolnych które otrzymały pomoc finansową w ramach działania „Grupy producentów rolnych”, według województw (stan na 31.12.2012 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ARiMR i Krajowej Rady Spółdzielczej za 2012 rok.

dolnośląskiego i 94% z województwa opolskiego, a także ponad 90% grup z województw podkarpackiego i podlaskiego. Najmniej grup, które otrzymały pomoc do końca 2012 roku w ramach omawianego działania, odnotowano w województwach mazowieckim i małopolskim (rys. 2).

Grupy producentów w perspektywie finansowej 2014–2020

W projekcie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w ramach wspólnej polityki rolnej po 2013 roku Komisja Europejska opowiedziała się za dalszym wspieraniem tworzenia i funkcjonowania grup producentów [Krzyżanowska, Kowalewska 2013, s. 56]. W Polsce działanie „Tworzenie grup producentów” zostało zapisane w projekcie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (PROW 2014–2020). Pierwsza wersja tego programu została

przedstawiona przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi 26 lipca 2013 roku [www.minrol.gov.pl]. W projekcie uwzględniono realizację wszystkich sześciu priorytetów wspólnotowej polityki rozwoju obszarów wiejskich w odniesieniu do celów strategii Europa 2020. Poprzez działanie „Tworzenie grup producentów” będzie realizowany m.in. priorytet 3: „Poprawa organizacji łańcucha dostaw żywności i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie”. W priorytecie tym uwzględniono następujące dziedziny: lepsze zintegrowanie głównych producentów z łańcuchem dostaw żywności poprzez systemy jakości, promocje na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy producentów i organizacje międzybranżowe. Beneficjentami działania „Tworzenie grup producentów” będą grupy producentów (w tym grupy producentów owoców i warzyw) wpisane do rejestru prowadzonego przez marszałka województwa. Aby grupa producentów otrzymała wsparcie finansowe, będzie musiała przedstawić plan operacyjny i zadeklarować jego realizację, w tym osiągnięcie jednego lub więcej z następujących celów:

- dostosowanie do wymogów rynkowych procesu produkcyjnego i produkcji producentów, którzy są członkami takich grup,
- wspólnego wprowadzania towarów do obrotu, w tym przygotowania do sprzedaży, centralizacji sprzedaży i dostawy do odbiorców hurtowych,
- ustanowienia wspólnych zasad dotyczących informacji o produkcji, ze szczególnym uwzględnieniem zbiorów i dostępności,
- innych działań, które mogą być przeprowadzane przez grupy producentów, np. rozwijanie umiejętności biznesowych i marketingowych, organizowanie i ułatwianie procesów wprowadzania innowacji.

Zgodnie z projektem PROW 2014–2020 z 26 lipca 2013 roku, zryczałtowana pomoc będzie udzielana grupom w pierwszych 5 latach ich funkcjonowania, od dnia uznania i wpisania grupy do rejestru marszałka województwa, na podstawie jej planu operacyjnego. Grupa będzie mogła skorzystać z pomocy tylko raz w okresie swojej działalności. Do otrzymania wsparcia będzie kwalifikowała się grupa producentów prowadząca działalność jako przedsiębiorca mający osobowość prawną, uznana i wpisana na jej wniosek do rejestru prowadzonego przez marszałka województwa właściwego dla siedziby grupy pod warunkiem, że:

- została utworzona przez producentów jednego produktu rolnego lub grupy produktów, którzy w okresie pięciu lat poprzedzających dzień złożenia wniosku o rejestrację grupy nie byli członkami innej grupy producentów utworzonej ze względu na ten sam produkt lub grupę produktów, której przyznano pomoc w ramach działania „Grupy producentów rolnych” objętego Planem Rozwoju Obszarów Wiejskich 2004–2006 lub Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013, a w przypadku grup producentów owoców i warzyw – nie byli wcześniej członkami wstępnie uznanych

producentów owoców i warzyw lub uznanych organizacji producentów owoców i warzyw, którym przyznano pomoc w ramach Wspólnej Organizacji Rynków Rolnych,

- co najmniej połowa udokumentowanych przychodów grupy pochodzi ze sprzedaży produktów grupy, ze względu na które grupa została utworzona, wyprodukowanych w gospodarstwach jej członków; a także pod warunkiem, że: grupa producentów określi obowiązujące członków grupy zasady produkcji, w tym dotyczące jakości i ilości produktów lub grup produktów oraz sposoby przygotowania produktów do sprzedaży i wpisuje się w zakres definicji MŚP.

W projekcie PROW 2014–2020 zapisano również, że pomoc stanowi procentowy ryczałt od wartości przychodów netto grupy ze sprzedaży produktów lub grupy produktów wytworzonych w gospodarstwach rolnych jej członków w poszczególnych latach i sprzedawanych do odbiorców niebędących członkami grupy. Procentowa stawka pomocy może wynosić maksymalnie 10% w pierwszym roku działalności i może być degresywna w kolejnych latach wsparcia. Jednocześnie maksymalna, możliwa do uzyskania roczna kwota wsparcia dla grup producentów wyniesie 100 tys. euro w każdym roku pięcioletniego okresu pomocy. Ostatnia rata pomocy wypłacana będzie wyłącznie po potwierdzeniu prawidłowej realizacji planu operacyjnego przez grupę producentów [Projekt PROW 2014–2020, s. 106–107].

Podsumowanie

1. Po akcesji Polski do UE wzrosło tempo powstawania grup producentów rolnych, ponieważ umożliwiono dostęp do środków unijnych na rozwój tego typu działalności. Na uwagę zasługuje fakt znaczącego wzrostu liczby zarejestrowanych grup producentów rolnych w 2013 roku. Być może wzrost zainteresowania wynika z faktu, że jest to ostatni rok okresu programowania 2007–2013.
2. W perspektywie finansowej 2014–2020 Komisja Europejska opowiedziała się za dalszym wspieraniem tworzenia i funkcjonowania grup producentów. W Polsce działanie „Tworzenie grup producentów” ujęto w projekcie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020. Beneficjentem działania będą grupy producentów (w tym grupy producentów owoców i warzyw) wpisane do rejestru prowadzonego przez marszałka województwa. Zryczałtowana pomoc udzielana będzie grupom w pierwszych 5 latach ich funkcjonowania, od dnia uznania i wpisania grupy do rejestru marszałka województwa, na podstawie jej planu operacyjnego.

Literatura

- Biuletyn informacyjny MRiRW, *Rośnie liczba grup producentów rolnych*, 9/2013, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Warszawa 2013.
- Biuletyn informacyjny MRiRW, *Grupy producentów rolnych. Wybrane instrumenty wsparcia*, 10/2013, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Warszawa 2013.
- KARWAT-WOŹNIAK B.: *Zmiany w formach sprzedaży produktów rolnych w gospodarstwach indywidualnych*. Projekt badawczy nr 0021/B/H03/2011/40, Warszawa 2013.
- KRZYŻANOWSKA K., KOWALEWSKA M.: *Stan zorganizowania i kierunki rozwoju spółdzielni rolniczych w wybranych krajach europejskich*. „Zagadnienia Doradztwa Rolniczego” 2013, nr 1, s. 56.
- KRZYŻANOWSKA K.: *Stan i kierunki rozwoju rolniczych grup producenckich w Polsce*. Zeszyty Naukowe SGGW „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej”. Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2003, s. 12.
- KRZYŻANOWSKA K., TRAJER M.: *Pomoc finansowa dla grup producentów rolnych w ramach działania 142 „Grupy producentów rolnych” PROW 2007–2013*, Polskie Stowarzyszenie Zarządzania Wiedzą, Seria: Studia i Materiały, nr 56, Bydgoszcz 2011.
- Projekt Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020 (PROW 2014–2020), wersja I, 26 lipca 2013 roku, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, www.minrol.gov.pl (data dostępu: 16.11.2013).
- Projekt rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).
- Rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (Dz.Urz. WE L 277/1 z 21.10.2005, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 kwietnia 2008 roku w sprawie wykazu produktów i grup produktów, dla których mogą być tworzone grupy producentów rolnych, minimalnej rocznej wielkości produkcji towarowej oraz minimalnej liczby członków grupy producentów rolnych (Dz.U. Nr 72, poz. 424 z późn. zm.).
- Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 kwietnia 2007 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Grupy producentów rolnych” objętej Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz.U. Nr 81, poz. 550 z późn. zm.).
- Sprawozdanie z działalności Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, www.arimr.gov.pl (data dostępu: 25.11.2013).
- WOŹNIAK-ANDRZEJUK. A.: *Prezentacja zróżnicowania obszarowego grup producentów rolnych w Polsce z wykorzystaniem nowoczesnych technologii zarządzania i wizualizacji danych*, Zeszyty Naukowe SGGW „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej”. Wydawnictwo SGGW, nr 100, Warszawa 2012, s. 56.
- Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich w ramach Wspólnej Polityki Rolnej 2020*, red. naukowa A. Wasilewski, Program Wieloletni 2011–2014, Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, nr 41, Warszawa 2012.

www.minrol.gov.pl

www.arimr.gov.pl

www.ksow.pl

www.krs.gov.pl

Financing groups of agricultural producers under rural development programme

Abstract

The article introduces state of organization of groups of agricultural producers, legal basis and scope of financial aid granted in framework of Rural Development Programme for years 2007–2013 under activity „Groups of agricultural producers” as well as rules for support under financial perspective 2014–2020. The increase in pace of creating the groups in 2013, regional diversity concerning size of the groups and branch has been pointed out.